O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:
№ 1023

2022 yil "28" 08

"TASDIQLAYMAN"
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
_________ Bozorov O.N.
"28" 08 2022 yil

MOLIYA
fanining

ISHCHI O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq

Ta’lim sohasi: 230000 – Iqtisodiyot

Ta’lim yo‘nalishlari: 5230600 – Moliya

Қарши-2022 й

Fanning ishchi o‘quv dasturi o‘quv, ishchi o‘quv reja va o‘quv dasturga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi: **Ro'ziev Z.I.** - *QarMII "Moliya" kafedrasi dotsenti,i.f.n.*
Oramov J.J.-*"Moliya"kafedrasi katta o‘qituvchisi*

Taqrizchilar:

Qurbonov A.– *QarMII "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, i.f.n.*
Iskandarov A.- *QarMII "Moliya" kafedrasi dotsenti,i.f.n.*

Fanning ishchi o‘quv dasturi "Moliya" kafedrasining 2022 yil 23 avgustdagi 1-son yig‘ilishida muhokamadan o‘tgan va "Iqtisodiyot" fakulteti Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri ____________ R. Omanov

Fanning ishchi o‘quv dasturi "Moliya" kafedrasi yig‘ilishida (bayon № 01 , 23 avgust 2022 y.), Iqtisodiyot fakulteti Uslubiy Komissiyasida (bayon №01, 24 avgust 2022 y.) va institut Uslubiy Kengashida (bayon №01, 29 avgust 2022 y.) muhokama etilgan va o‘quv jarayonida foydalanishga tavsiya qilingan.

O‘quv- uslubiy boshqarma boshlig‘i ________ Turdiyev Sh.
Fakultet Uslubiy komissiya raisi ________ Qurbonov A.
Kafedra mudiri ________ Omonov R.

KIRISH

Ushbu dasturda uzviylik va uzluksizlik nuqtai-nazaridan mantiqiy ketma-ketlikda o‘z aksini topgan moliyaviy munosabatlarni o‘rganishga alohida e'tibor qaratilgan bo‘lib, hozirgi sharoitda moliya ijtimoiy va xususiy takror ishlab chiqarish jarayonini uzluksiz rivojlanishi, ilmiy texnik taraqqiyotni tezlashuvi, iqtisodiyotning barcha sohalarida iqtisodiy ko‘rsatkichlarni yaxshilanishini ta'minlashga yo‘naltirilgandir.

Moliya jamiyat iqtisodiyotidagi samaradorlikni rag‘batlantirish, moddiy, mehnat va moliyaviy resurslardan oqilona va samarali foydalanishi bilan dolzarb ahamiyatga ega.

«Moliya" fani bakalavriatning 5230600-"Moliya" ta'lim yo‘nalishida o‘qitiladigan fanlardan biri hisoblanadi. Ushbu ishchi dastur O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida"gi PF-4947-sonli Farmoni, 2017 yil 20 apreldagi "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PQ-2909-sonli Qarori hamda 2017 yil 27 iyuldagi "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida" PQ-3151-son Qarorlarinin asosiy qoidalariga muvofiq ishlab chiqilgan va unda«Moliya"faninio‘qitishda zarur bo‘lgan asosiy jihatlar yoritilgan.

Fannning maqsad va vazifalari

Fanni o‘qitishdan maqsad – kelgusida yuqori malakali iqtisodchi-mutaxassislar bo‘lib etishadigan talabalar uchun moliya munosabatlarini tashkil etishning nazariy, huquqiy, tashkiliy asoslari haqida bilimlar berish, ularda davlatning hozirgi davrdagi moliyaviy siyosatining asosiy yo‘nalishlari bo‘yicha ko‘nikma va malakalar shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – talabalarga moliya munosabatlarini tashkil etishning nazariy, huquqiy, tashkiliy asoslari haqida bilimlar berish, ularga moliya tizimi va moliya bozorlari rivojlanishiga xos bo‘lgan zamonaviy tendensiyalarni ko‘rsatish, moliya tizimi bo‘g‘inlarini va ular orasidagi munosabatlarni o‘rgatishdan iborat.

Fan bo‘yicha talabalarning bilimi, ko‘nikma va malakalariga qo‘yiladigan talablar

- Mikro va makro darajada moliya tizimining amal qilishi,
- moliya tizimi rivojlanishining qonuniyatlari,
- moliya tizimi holati,
- davlat moliyasi, korxonalar moliyasi va budjet tashkilotlari moliyasini tashkil etish tamoyillari to‘g‘risidatasavvurgaegabo‘lishi;
- moliyaviy resurslarni boshqarishning asosiy usullarini,
- moliyaviy faoliyatning o‘ziga xos xususiyatlarini,
- moliyaviy rejalashtirish,
- moliyaviy siyosat strategiyasi va taktikasini,
- moliyaviy mablag‘larni investitsiya qilish tamoyillarini,
- moliya bozorini tadqiq etish usullarini bilishi va ularda nfoydalana olishi;
- talaba korxona va tashkilotlar faoliyatida riskni aniqlash va baholash usullarini qo‘llash,
- mahalliy moliya, budjetdan tashqari fondlar hozirgi zamon holati va rivojlanish qonuniyatlarini tahlil qilish,
- moliya tizimi rivojlanishi tendensiyalarini aniqlash maqsadida ilmiy-amaliy tadqiqotlarni o‘tkazish,
- moliya organlarida nazorat-iqtisodiy ishlarini tashkil etish bo‘yicha ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.
- moliya bozorini tadqiq etish,
- moliyaviy barqarorlikni ta'minlash,
- biznes-reja tuzilish,
- davlat budjeti optimal modelini taklif qilish malakalariga ega bo‘lishi kerak.

Fanning o‘quv rejadagi boshqa fanlar bilan o‘zaro bog‘liqligi

7.	Inflyatsiya riski	8	2	2	4
8.	Investitsiya risklari	8	2	2	4
9	Aktivlar riski	8	2	2	4
10	Moliyaviy risklarni baholash metodlari	8	2	2	4
11	Moliyaviy risklarni boshqarish	12	4	4	4
	7-semestr bo'yicha jami	**90**	**24**	**24**	**42**
	8-semestr				
12.	Harakatlar strategiyasi: davlatning iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanish dasturlarini moliyaviy ta'minlash masalalari	8	2	2	4
13.	Harakatlar strategiyasi: davlatning iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanish dasturlarini moliyaviy ta'minlash masalalari	8	2	2	4
14.	Harakatlar strategiyasi: davlatning iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanish dasturlarini moliyaviy ta'minlash masalalari	6	2	2	2
15.	O'zbekiston Respublikasi moliyaviy siyosatining asosiy yo'nalishlari	8	2	2	4
16.	O'zbekiston Respublikasi moliyaviy siyosatining asosiy yo'nalishlari	8	2	2	4
17.	O'zbekiston Respublikasi moliyaviy siyosatining asosiy yo'nalishlari	6	2	2	2
18.	O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirish istiqbollari	8	2	2	4
19.	O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirish istiqbollari	8	2	2	4
20.	O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirish istiqbollari	6	2	2	2
21.	O'zbekiston iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishning moliyaviy jihatlari	8	2	2	4
22.	O'zbekiston iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishning moliyaviy jihatlari	8	2	2	4
23.	O'zbekiston iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilishning moliyaviy jihatlari	6	2	2	2
24.	Korporativ moliyani rivojlantirish yo'nalishlari	8	2	2	4
25.	Korporativ moliyani rivojlantirish yo'nalishlari	8	2	2	4
26.	O'zbekistonda Islom moliyasini rivojlantirish masalalari	8	2	2	4
27.	O'zbekistonda Islom moliyasini rivojlantirish masalalari	8	2	2	4
28.	O'zbekistonda raqamli moliyani rivojlantirish va kripto-birjalar faoliyatini tashkil etish masalalari	8	2	2	4
29.	O'zbekistonda raqamli moliyani rivojlantirish va kripto-birjalar faoliyatini tashkil etish masalalari	8	2	2	4
30.	Zamonaviy moliyaviy globallashuv va uni O'zbekiston moliya tizimiga ta'siri	8	2	2	4
31.	Zamonaviy moliyaviy globallashuv va uni O'zbekiston moliya tizimiga ta'siri	8	2	2	4
	6-semestr bo'yicha jami	**152**	**40**	**40**	**72**
	JAMI	**242**	**64**	**64**	**114**

ASOSIY QISM

Fanning nazariy mashg'ulotlari mazmuni

5-cemestrda o'qitiladigan ma'ruza mashg'ulotlarining mazmuni

MOLIYAVIY RISKLAR (5-MODUL)

1-mavzu. Moliyaviy risklarning mohiyati va ahamiyati

Moliyaviy risk tushunchasi va uning mohiyati. Risk mohiyati va mazmunini ko'rib chiqish jarayonida tadbirkor, ishbilarmon va menejerning muvaffaqiyati riskka munosabatni tushunishiga sezilarli darajada bog'liqligini isbotlash.

Risk xususiyatlari. Riskni yuzaga keltiruvchi omillar. Tadbirkorlik faoliyati va biznesda risk nazariyasi.

2-mavzu. Moliyaviy risklarning tasnifi va tavsifi

Moliyaviy risklarni tasnifi. Moliyaviy risklarni tuzilmasi. Moliyaviy risklarni guruhlari, turlari va xilma-xilligi. Sof va spekulyativ risklar. Moliyaviy va tijorat risklari. Pulning to'lov qobiliyati bilan bog'liq risklar. Tuzilmaviy va notuzilmaviy risklar. Korxonalar faoliyat yo'nalishi bo'yicha yuzaga keladigan risklar.

Moliyaviy risklarning o'ziga xos xususiyati, ularni baholash, nazorat, monitoring va boshqarish yo'llari, bosqichlari. Moliyaviy risklarning kelib chiqish sabablari.

Moliyaviy risklarning tasniflanish jarayoni. Moliyaviy risklarning klassifikatsiyasi orqali korxona faoliyatida riskning paydo bo'lishining barcha qirralarini tahlil qilish va o'rganish.

3-mavzu. Bozor risklari

Bozorlarda faoliyat yuritishda risklar asosiy omil va muammo sifatida. Bozor risklarini keltirib chiqaruvchi omillar. —Zararsizlik nuqtasini aniqlashl modeli. Bozor risklarining tabiati va manbalari.

Bozor risklarini boshqarishni tashkillashtirish modeli. Bozorlarda faoliyat yuritish bilan bog'liq xatti-harakatlar risksizligi tushunchasi. Bozor risklari to'g'risidagi axborot va uning risklarni tahlil qilishdagi ahamiyati. Bozor risklarini boshqarish usullari. Bozorlardagi xatti-harakatlar risksizligi ehtimoliy modeli.

4-mavzu. Kredit riski

	Mohiyatini tushunish; bilish, aytibberish; tasavvurga ega bo'lish.	3
	Dasturni o'zlashtirmaganlik; fanning mohiyatini bilmaslik; aniq tasavvurga ega bo'lmaslik; mustaqil fikrlayolmaslik.	2

Talabaning fan bo'yicha yakuniy baho sisemestrda belgilangan baholash turlari (OB, YAB) bo'yicha olingan ijobiy ballar (3, 4, 5)ning o'rtacha arifmetik miqdori sifatida aniqlanadi va yaxlitlanib butun sonlarda qaydnoma, sinov daftarchasi va talabalar o'zlashtirishini hisobga olish elektron tizimida shu kunning o'zida (baholash yozma ish shaklida o'tkazilgan bo'lsa, uch kun muddat ichida) qayd etiladi.

Yakuniy nazoratda "Yozma ish"larni baholash mezoni

Yakuniy nazorat "Yozma ish" shaklida amalga oshirilganda, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variant 5 ta nazariy savoldan iborat. Nazariy savollar fan bo'yicha tayanch so'z va iboralar asosida tuzilgan bo'lib, fanning barcha mavzularini o'z ichiga qamrab olgan.

7. Foydalanilgan adabiyotlarro'yhati

Asosiy adabiyotlar

1. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 488 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 104 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 56 б.
5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 48 b.
6. Malikov T.S. Moliya. O'quv qo'llanma. – T.: ―Iqtisod-moliya, 2018 y. –266 b.
7. Elmirzayev S. Korporativ moliya. O'quv qo'llanma / O'zRO va O'MTV TMI. –T: ―Iqtisod-moliyal, 2015. 272 bet.
8. Islomqulov A.X., Sattorov B.K., Sharifxodjayeva K.U: ―Moliyaviy risklarni boshqarishl. –T.: ―IQTISOD-MOLIYAl, 2017. 224 b.
9. Nurmuxamedova B., Kabirova N. ―Moliyal, O'quv qo'llanma. T.: ―IQTISOD-MOLIYAl, 2017. 224 b.
10. Nurmuxamedova B.I. Davlat budjeti. Darslik. – T.: ―IQTISOD-MOLIYAl, 2018. – 630 b.
11. G'aybullayev O., O'roqov U. O'zbekiston Respublikasida budjet tizimi va jarayoni. O'quv qo'llanma. – T.: ―Baktria pressl, 2016. – 168 b.
12. Yuldasheva N. Mestniye budjeti: Uchebno-metodicheskoye posobiye. – T.: ―IQTISOD-MOLIYAl, 2018. – 364 str.
13. Elmirzayev S. Korporativ moliya. O'quv qo'llanma. –T: ―Iqtisod-
14. moliyal, 2015. - 272 b.
15. Fozilchayev Sh.Q., Xidirov N.G'. Moliyaviy risklar nazariyasi. O'quv qo'llanma . –T.: ―Iqtisod-moliyal, 2019. -240 b.
16. Malikov T.S., Sherov A.B. Moliya. Elektron o'quv qo'llanma. 2019.

Qo'shimcha adabiyotlar

17. Elmirzayev S. Zamonaviy korporativ boshqaruv. Darslik. – T.: ―Iqtisod-Moliyal, 2019. – 416 b.
18. Финансы.Часть 1: учебник. – 5-е издание / Под ред. Романовского М., Ивановой Н.–М.: Издательство Юрайт, 2019. – 305 с.